

УДК 327-055.1(437.1)+94(437.1)

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВІДНОСИНИ НАПЕРЕДОДНІ РИЗЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ 1921 РОКУ

Варгатюк С.В.

Київський національний університет культури і мистецтв

З обранням С. Петлюри на посаду голови Директорії УНР курс на досягнення порозуміння з Польщею став основною доктриною української зовнішньої політики. Польський уряд стояв на позиції заперечення існування незалежної соборної України, а діалог з українськими дипломатами був потрібен йому задля здійснення глобальної мети польської делегації на Паризькій мирній конференції.

Ключові слова: дипломатична місія, переговори, зовнішня політика.

Постановка проблематики. Серед особливостей взаємовідносин між Україною та Польщею в історичному розвитку можна відзначити те, що, по-перше, їхня боротьба поміж собою була боротьбою за власну державність у межах єдиної західноєвропейської культури; по-друге, Україна і Польща неодноразово зазнавали національного поневолення і втрачали свою державність, а з її відновленням свої кордони визначали не вони, а інші держави; по-третє, обидва народи зазнавали депортації із земель своїх предків. Тобто, попри, те що значна частина України тривалий час перебувала під владою Польщі, доля обох народів була дуже близькою [2, с. 43].

Стаття допоможе краще зрозуміти дуже коротку у часі, але насичену драматичними подіями добу української державності – Директорію УНР, а також з наукового та практичного кута розглянути поданий матеріал в історичному розрізі з погляду національного зовнішньополітичного минулого та розуміння процесів, які відбувалися в українській республіці й навколо неї наприкінці першої чверті ХХ століття.

Мета – проаналізувати перші дипломатичні контакти України доби Директорії УНР з Польщею, розглянути діяльність українських дипломатів під час місії до Варшави, дати оцінку меморандуму Українського комітету у Польщі щодо протекторату Варшави над Україною та

вивчити хід українсько-польських переговорів у місті Демблін.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Для вирішення поставленої проблеми автор використав певну джерельну базу. Корпус джерел, де проблеми деяких аспектів зовнішньої політики Директорії УНР відрізняються методологічно автор виділив окремі групи. Першу групу складають архівні джерела, які вводяться автором в науковий обіг вперше. Це фонди Центрального Державного Архіву Вищих Органів Державної Влади і Державного Управління України (ЦДАВОВУ). Друга група – дослідження науковців, які присвятили своє життя вивченню внутрішньої та зовнішньополітичної практики Директорії УНР, зокрема це – Стахів М. у семитомнику: Україна в добу Директорії. Скrentон, 1962; Симоненко Р. Імперіалістична політика Антанті і США щодо України у 1919 році. К. 1962; Срібник І. С. Петлюра – на чолі держави та війська. К. 2005 та інші. Третя група – літературні праці безпосередніх учасників згаданих подій, це – Тютюнник Ю. З поляками проти України. Харків, 1924; Шелухін С. Лист до С. Петлюри. Ризький договір. Париж. 1948; Доценко О. Літопис Української революції 1917–1923. Львів. 1924 та інші.

Викладення основного матеріалу. Таким станом речей можна пояснити суть та джерела по-

лонофілства, яке стало посилюватися в Україні після краху надій на допомогу Антанти. Серед членів Директорії найбільшим прихильником полонофілства був С. Петлюра. З його ж обранням на посаду голови Директорії курс на досягнення порозуміння з Польщею став основою зовнішньополітичної доктрини українського політичного проводу [18, с. 11].

У липні 1919 року С. Петлюра погоджується на загарбання поляками Галичини, Холмщини та Волині. Він лише просить Ю. Пілсудського, щоб польська армія не посувалася на схід і повідомляє, що «...серед українського суспільства почав ширитися настрій про необхідність порозуміння з Польщею. Цей настрій і це пересвідчення уряд УНР взяв у свої руки...» [11, с. 204].

Але не благаючи голови Директорії УНР зупинили польські війська перед Збручем. Ю. Пілсудському було вигідно, щоб українська армія знаходилася на Поділлі, виконуючи роль збройної перешкоди між поляками та Червоною армією [25, с. 12].

Щодо ставлення Польщі до Директорії УНР, то сам Ю. Пілсудський вважав за вигідніше мати союз з Нестором Махном, ніж з головним отаманом військ УНР. Н. Махно відмовився від такого союзу. Тому Ю. Пілсудському не залишалося нічого іншого, як зробити своїм контрагентом С. Петлюру [18, с. 12].

Перші дипломатичні контакти Директорії УНР з Польщею розпочалися на межі 1918–1919 років. Так, наприкінці грудня 1918 року в столиці Польщі розпочала свою діяльність українська дипломатична місія на чолі з професором В. Прокоповичем [17, с. 104]. Завдання, з яким ми поїхали від нашого уряду до Варшави, – пояснював В. Прокопович кореспондентові «Нової Ради», – це питання кордонів між сусідніми державами та пошуки порозуміння між тісно пов'язаними у різних сферах Польщі та України [10].

Позитивних наслідків місії В. Прокоповича не досягла через те, що зовнішня політика Директорії УНР була детермінована прорадянськими поглядами В. Винниченка [15, с. 142]. Сам В. Прокопович дав таку оцінку діяльності його місії у Варшаві: «Порозуміння між Польщею і Україною – справа складна, але потрібна і можлива. Справа залежить від порозуміння між обома сторонами і врахування інтересів один одного, від доброї волі, такту і витриманості в переговорах» [14].

Місія В. Прокоповича полегшила можливість заснування першого дипломатичного представництва УНР у Варшаві на чолі з О. Карпинським, яка почала діяти з 18 січня 1919 року [15, с. 142]. Польський уряд також прагнув нормалізації відносин з Директорією. Так, у січні 1919 року спеціальний польський представник Ванькович провів у Києві консультації з зацікавленими у цих контактах українськими політичними колами [15, с. 142].

В середині лютого 1919 року посаду голови українського МЗС зайняв К. Мацієвич. Він виїхав з Вінниці, де перебував уряд УНР, до Одеси і Бухаресту, щоб особисто взяти участь у переговорах з представниками Антанти. Український міністр мав побачення з послом Польщі в Румунії М. Лінде, який у звіті до І. Падеревського 15 лютого 1919 року виявив занепокоєння тим,

що українці пробують укласти угоду з Антантою в Одесі щодо допомоги УНР у боротьбі з наступом Червоної армії [16, с. 155]. Укладення такої угоди, на думку польського посла, зміцнювало б становище України і зашкоджувало інтересам Польщі у Галичині [13, с. 269].

В Одесі К. Мацієвич у розмові з польським представником при антантському штабі Б. Кутиловським виклав погляд УНР на сучасне зовнішньополітичне становище і з'ясував дві найважливіші справи в діяльності свого міністерства: 1) договір з французьким командуванням в Одесі про боротьбу з більшовиками; 2) тимчасова угода з Польщею. Саме так основний зміст розмови з українським міністром передав Б. Кутиловський у звіті прем'єрові І. Падеревському [13, с. 271].

Б. Кутиловський, як польський прем'єр, стояв на позиції заперечення існування УНР, навіть в такому випадку, коли вона буде добре озброєна Антантою для боротьби проти спільного ворога Польщі та України – Радянської Росії. Тому Б. Кутиловський відповів українському міністрові такою тезою: «Одна справа – боротьба з РСФРР пов'язана з другою – миром з Польщею, тому що Україна не може вести війну з більшовиками, не відкликавши своїх військ з Галичини, тобто без припинення воєнних дій проти поляків» [13, с. 272].

Б. Кутиловський у розмові з К. Мацієвичем поставив проблему польсько-українських стосунків з ніг на голову. Адже не Польща страждала від українського збройного наступу, а польська армія окупувала землі Західної України. До вимоги відмови від Галичини польський представник додав побажання щодо вільного переїзду польських дипломатів до Одеси і зміни політики УНР щодо польського населення в Україні. Зі звіту Б. Кутиловського польському прем'єрові було відомо, що на всі вимоги на переговорах К. Мацієвич відповів загальною фразою, що всі справи треба вирішити переговорами у Варшаві [13, с. 272].

В останній добі березня 1919 року К. Мацієвич призначив урядовця української місії в Одесі Б. Курдиновського на посаду українського посла у Варшаві, де він вступив у зносини з так званим українським комітетом, до складу якого входили колишні представники українського національного руху та ті, хто повернувся з рядів польської шляхти до українського табору [14, с. 342]. Очолював комітет Г. Тишкевич – брат графа М. Тишкевича, який замінив Г. Сидоренка на посаді голови української делегації на Паризькій мирній конференції [20, с. 8].

Представники комітету в надісланому до І. Падеревського меморандумі вимагали, щоб Польща взяла Україну під свій протекторат, оскільки вона не здатна здобути власну державність без чужої допомоги [14, с. 342].

Очевидно автори меморандуму вже мали розмови з Б. Курдиновським і ознайомили його зі змістом документу. Цю версію підтверджує текст меморандуму: «Умови, на які Курдиновський міг би погодитись від імені тих, хто дав йому повноваження, зводяться приблизно до такого: гарантування особам, які входять до Директорії особистої безпеки, збереження їх на керівному становищі в уряді того або іншого складу, який створиться за угодою (з Польщею) на території України, виклю-

чаючи Галичину. Передбачувана згода на значні зміни в складі самого уряду не виключає в ньому поляків; відмова від будь-яких претензій на частину Східної Галичини або, в крайньому разі, від всієї цієї території і разом з тим від деяких повітів Волинської та Київської губерній; спільні воєнні дії лише по Дніпро; спільна торгівельна політика з ліквідацією митного кордону між Україною та Польщею; участь Польської держави в закордонній політиці України; гарантування полякам правових привилеїв у економічній, політичній та культурній галузях» [14, с. 342].

Особливістю цього меморандуму є те, що текст дуже нагадує зміст відомої Варшавської угоди від 22 квітня 1920 року. В обох документах існує гарантія визнання Директорії на чолі з С. Петлюрою. Очевидно, К. Мацієвич давав усні інструкції Б. Курдиновському на підставі порозуміння з С. Петлюрою, який дав згоду на досить значні територіальні поступки на користь Польщі. К. Мацієвич, мабуть, перебільшив поступки, на які погодився С. Петлюра, коли давав інструкції Б. Курдиновському, а той зі свого боку, пішов далі інструкцій міністра закордонних справ [16, с. 343].

У Варшаві Б. Курдиновський вів з прем'єром І. Падеревським переговори, які завершилися 23 травня 1919 року підписанням угоди, текст якої, за винятком деяких пунктів, нагадував меморандум українського комітету на чолі з Г. Тишкевичем. Згідно з цим договором, Б. Курдиновський віддавав всю Україну під зверхність Польщі. Внутрішня і закордонна політика УНР, збройні сили переходили під керівництво польського уряду [4, с. 9].

Отже, вибір Б. Курдиновського для такої важливої справи з боку українського уряду був кроком необачним. У минулому ця людина була далекою від українського національного руху. Б. Курдиновський більше контактував з російськими консервативними колами. За часів гетьманату він поступив на державну службу і його призначення на посаду посланника від імені Директорії УНР на переговори у Варшаву було приречене на провал, навіть не через навісність дії, а через його байдужість до української справи [17, с. 158].

До складу наступної місії до Польщі, крім В. Прокоповича та О. Карпинського, входив полковник К. Павлюк. По закінченні переговорів він залишився у Варшаві і, як оповідає О. Доценко в своїм «Літописі української революції...», «щось там робив на власну руку» [5, с. 90]. Але навряд чи він діяв самотійно. В липні 1919 року К. Павлюк прибув до Кам'яця. І. Мазепа пише, що про його приїзд він довідався 27 липня 1919 року від А. Лівіцького. Той заявив І. Мазепі, що К. Павлюк приїхав з дорученням від Ю. Пілсудського, який «стоїть за Україну», погоджується на оборонний союз проти російських добровольців і дає для боротьби з ними 2 дивізії з українських полонених. Гарантією майбутньої угоди мав бути лист С. Петлюри до Ю. Пілсудського [7, с. 60].

Як пізніше стало відомо, К. Павлюка знали ще з 1917 року. За часів Центральної Ради він служив у лісовому департаменті генерального секретаріату земельних справ і брав участь в організації «Вільного козацтва». Тепер, приїхавши до Кам'яця, К. Павлюк заявив Б. Мартосу, що він не Павлюк, а Закшевський, і не українець, а

поляк [7, с. 60]. Виходить, що Б. Мартос і А. Лівіцький знали, хто такий К. Павлюк насправді.

І. Мазепа пише, що «невідомо, з якою саме відповіддю повернувся тоді К. Павлюк до Варшави. Але незабаром туди виїхала місія П. Пилипчука, який мав передати листа С. Петлюри. А. Лівіцький домагався, щоб до складу цієї місії ввійшов також К. Павлюк. Б. Мартос і деякі інші члени уряду були проти цього. Але П. Пилипчук все ж таки виїхав з місією, до якої, крім В. Тулюпи й полковника А. Липицького, входив також «полковник української армії К. Павлюк» [7, с. 61].

Звичайно, що без порозуміння з С. Петлюрою А. Лівіцький не став би так твердо нав'язувати в склад місії П. Пилипчука кандидатуру польського агента, ігноруючи негативне ставлення до нього не тільки членів уряду, але й самого прем'єра. Цілком можна погодитись з твердженням І. Нагаєвського, що політична афера з Павлюком-Закшевським була потрібна їм для успішного вирішення на Паризькій конференції долі Галичини [8, с. 309].

І. Мазепа вважає, що спроба неофіційних зносин Ю. Пілсудського з С. Петлюрою при посередництві Закшевського-Павлюка була єдиним випадком у польсько-українських стосунках. Але він помиляється. Ще в травні 1919 року Ю. Пілсудський послав до С. Петлюри майора Заглобу-Мазуркевича, який під виглядом військовополоненого, що повертається на Україну, передав лист Ю. Пілсудського С. Петлюрі, де було сказано, що він хоче з ним бачитись і говорити особисто [12, с. 315].

Ю. Пілсудський писав, що він позитивно ставиться до припинення воєнних дій, але тільки з Наддніпрянською Україною. Очевидно, такий поворот подій задовольнив голову Директорії. Саме цим, мабуть, можна пояснити несподіваний крок С. Петлюри – вислання ще однієї місії, до складу якої входили виключно військові на чолі з полковником І. Липком.

Склад делегації формувався в глибокій таємниці від Держсекретаріату ЗОУНР і без відома командування УГА [12, с. 315]. Такою ж таємницею ця справа була і для деяких членів уряду УНР, бо І. Мазепа, який тоді займав важливу посаду міністра внутрішніх справ, у своїх спогадах про контакти майора Заглоби-Мазуркевича з С. Петлюрою не згадує.

Переговори проводилися в містечку Демблін, що під Варшавою. З польської сторони в них брали участь теж лише військові на чолі з генералом Т. Дирським. Пропозиції делегації УНР зводилися до якнайшвидкого миру на українському фронті й встановлення демаркаційної лінії, яка відповідала б станом на 18 травня 1919 року, тобто з дня прибуття місії на переговори. Польській стороні пропонувалося ведення спільних воєнних дій і надання польському військову певної ділянки фронту. Було також запропоновано досягнення угоди з Польщею про припинення боїв на Волинському фронті з тим, щоб забезпечити УНР збір усіх сил проти Червоної армії [13, с. 340].

В цей час Найвища Рада в Парижі обговорила справу Галичини. На її широкій автономії наполягала насамперед англійська делегація. Тому польському уряду потрібна була інша делегація від Директорії, заява якої допомогла

б здійсненню мети польської делегації на конференції в Парижі. Через те на запит української сторони: чи поляки ведуть війну з метою придбання територій, була така відповідь: «Поляки схиляються до ведення переговорів. В разі прийняття вищезазначених пропозицій, з України повинна прийти спеціальна делегація, яка матиме широкі повноваження, зокрема і в справі Галичини, питання про яку залишається відкритим» [13, с. 340].

Українська військова делегація брала участь у Демблінських переговорах в той час, коли почався загальний наступ польських військ проти УГА. Через те у стосунках обох урядів Соборної України виникла досить напружена ситуація. В час польського наступу, спрямованого на приєднання земель Західної України до Польщі, уряд УНР увійшов у таємні переговори з польськими провідними колами. Звичайно, що таємними Демблінські переговори могли бути обмежений час, бо польська преса, знухаючись, ставила питання в своїх коментарях переговорів до полковника І. Липка: «Ми знаємо, що ви представляєте Петлюру, але ми не знаємо, кого представляє Петлюра» [6].

Тому факт переговорів не був таємницею для Держсекретаріату ЗУНР, що викликало, звичайно, зародки недовір'я і підозри між двома урядами Соборної України.

Після початку загального наступу польських військ Директорія переїхала з Радивілова до Тернополя, куди повернулася місія полковника І. Липка. 24 травня 1919 року представники української місії склали урядові УНР звіт про хід переговорів, де зазначалося, що польський уряд бажає вести переговори про мир з делегацією, яка матиме ширші повноваження.

З цією метою Директорія сформувала місію на чолі з генералом С. Дельвігом. Вона мусила визначити з польською стороною напрямок проходження демаркаційної лінії на польсько-українському фронті, провести переговори про тривалий мир та спільну боротьбу проти наступу Червоної армії.

Українська делегація мала завдання обстоювати лінію Бартеlemi, як демаркаційну. У випадку, коли цього не вдалося б досягти, С. Дельвіг повинен домагатися лінії, що йшла паралельно лінії Бартеlemi якомога менше на схід.

Після тривалого переговорного процесу місія С. Дельвіга підписала з польською стороною перемир'я при умові, що демаркаційна лінія між Польщею й Україною буде йти північним берегом Дністра зі сходу до східного берега річки Золота Липа при гирлі Дністра. На північ лінія мала йти східним берегом Золотої Липи, яка на південь від Бережан завертала на схід, що Тернопіль і область мали належати Польщі. Потім вона повертала на північ в бік Стрипи і прямувала далі на північ до старого австро-російського кордону [1, с. 176].

Польська сторона пішла на підписання угоди про мир саме з такою демаркаційною лінією, яка б в багатьох деталях нагадувала лінію Бартеlemi, під тиском обставин, що склалися в той час на фронтах. Майже одночасно з діями УГА розгорнулася у контрнаступі військо УНР проти Червоної армії на схід від Збруча. Успіхи українських армій примушували поляків підписати

перемир'я з визначеною демаркаційною лінією з явного поступкою українській стороні.

По закінченні діяльності місії С. Дельвіга виникла потреба розпочати переговори з метою налагодження тісніших відносин з Польщею. Директорію особливо спонукала до цього та обставина, що на Україну почав швидко наступати Денікін [7, с. 70].

Для ведення переговорів з поляками уряд УНР визначив дипломатичну місію на чолі з П. Пилипчуком. В офіційному документі від 9 серпня 1919 року за підписами Б. Мартоса та А. Лівичького повідомлялося: «Уряд УНР уповноважує Пилипи Пилипчука, колишнього міністра шляхів, приват-доцента Київського політехнічного інституту, бути головою Надзвичайної місії уряду УНР при уряді Польщі з метою встановлення зносин між Польщею та Україною, також вияснити ту допомогу, яку Польща може подати для підтримання в боротьбі її проти більшовиків. Згідно з уповноваженням уряду УНР до складу цієї місії входять: К. Павлюк, колишній товариш міністра земельних справ, полковник української армії; В. Тюлюпа – кандидат юридичних наук; Ю. Липицький – полковник української армії як радник з військових справ» [19, Ф. 3696. Оп. 2. Спр. 276. Арк. 1].

Місія П. Пилипчука і делегація від польського уряду проводили переговори з 19 по 21 серпня 1919 року. Обговорювались питання, порушені в декларації, яку місія П. Пилипчука запропонувала польській стороні:

1) територіальне розмежування між УНР та Польщею; 2) гарантії національно-культурних прав поляків на Україні та українців в Польщі; 3) проблема вирішення аграрного питання в УНР взагалі та на тих землях, які будуть визволені від більшовиків внаслідок спільних акцій збройних сил УНР та Польщі [3, с. 11].

Щодо пункту першого декларації, то лінія кордону між УНР та Польщею проходила «з півдня від гирла на північ до села Зджари на річці Буг, згідно постанови Паризької мирної конференції. Далі від села Зджари до міста Устелуг, від селищ Руди й Турчани по річці Турії до села Руди на Прип'яті, а далі до містечка Ганцевичи по прямій лінії» [3, с. 11].

Гарантія національно-культурних прав українців у Польщі та поляків на Україні, про що йшлося у пункті другого декларації, то проблема вирішувалася на засадах взаємності. Щодо пункту третього, то «остаточне вирішення аграрного питання буде досягнуте Всеукраїнським парламентом обраним на підставі загального демократичного права, рівного для всього народу України» [3, с. 11].

Виходячи за межі своїх повноважень, П. Пилипчук дозволив собі заявити на переговорах, що нібито уряд УНР ставиться до справи Галичини байдуже. В газеті «Кур'єр Польський» було вміщене не менш «сміливе» інтерв'ю П. Пилипчука, в якому він заявив, що український уряд нічого не має проти окупації Галичини Польщею. Поляки потім використали заяву

П. Пилипчука в своїх інтересах при подальших переговорах представників українського уряду в Варшаві в кінці 1919 і 1920 років. Дізнавшись про це, Є. Петрушевич запідозрив Дирек-

торію в намірі порозумітися з Польщею коштом Галичини [7, с. 62].

Побачивши всюди невдоволення своїми заявами, П. Пилипчук помітив спростування в кам'янецькому часописі «Стрілець». Він зазначив, що про Східну Галичину місія не була уповноважена робити ніяких заяв, а в «Кур'єрі Польському» його думка перевернена. Але все це не розвіяло сумнівів щодо позиції голови місії [7, с. 62].

Доповідь про діяльність місії у Польщі, яку зробив П. Пилипчук голові уряду УНР та членам Директорії після повернення з Варшави, викликала, як згадує І. Мазепа, «почуття великого недовір'я до цієї людини... Пилипчук так виконував доручення українського уряду, що просто соромно було говорити про це навіть у вужчому колі своїх людей» [7, с. 62].

Щодо місії П. Пилипчука, то І. Падеревський повідомив 16 серпня 1919 року голові польської делегації на Паризькій конференції М. Замойському: «Як досягнемо їх повного незацікавлення Галичиною і Північною Волиною і як нам удасться не визнати Україну, маємо надію використати їх як протибільшовицьку силу для скорішого закінчення війни, що вимагає великого вкладу військової сили, зброї і грошей. Важливим є також гарний урожай в Україні цього року» [9, с. 310].

Місія П. Пилипчука використовувалася польським урядом для досягнення своїх імперіалістичних цілей. Та інакше і бути не могло. Адже в складі місії знаходився К. Павлюк-Закшевський – агент польської розвідки, який увійшов до неї з ініціативи А. Лівницького, за спиною якого стояла постать самого С. Петлюри. Не міг же А. Лівницький, що виконував обов'язки міністра закордонних справ

УНР, включити до складу дипломатичної місії агента польської розвідки без порозуміння з головою Директорії. До того ж, мабуть, ще існувала стара традиція у відносинах між Директорією та першою особою зовнішньополітичного відомства, коли важливі політичні справи у сфері міжнародних відносин вирішував голова Директорії, а не міністр закордонних справ.

Висновки. Отже, серед членів Директорії найбільшим прихильником полонофільства був С. Петлюра. З його ж обранням на посаду голови Директорії УНР курс на досягнення порозуміння з Польщею став основною доктриною української зовнішньої політики.

Польський уряд стояв на позиції заперечення існування незалежної соборної України, навіть на той випадок, якби вона була добре озброєна Антантою. Польському ж керівництву діалог з українськими дипломатами потрібен був для здійснення глобальної мети польської делегації на Паризькій мирній конференції.

Директорія очікувала від Польщі визнання та збройної допомоги. Факт переговорів не був таємницею для Держсекретаріату ЗУНР, що викликало зародки недовір'я і підозри між двома урядами України.

Польська сторона, використовуючи скрутне становище Директорії УНР, морально тиснула на українських дипломатів і підходила до вирішення польсько-українських відносин з позиції сили. Наївна ж віра українського керівництва у щирість польських політиків щодо їхньої згоди на досягнення самостійності УНР надавала можливість проникнення в дипломатичні місії Директорії агентів польської розвідки або осіб, байдужих до справи української державності.

Список літератури:

1. Антончук Д. Україно-польські переговори про перемир'я в травні 1919 року // Календар Червоної Калини за 1939 рік.
2. Демчук П. Дар божий, а не зеркало розколу // Політика і час. – 1995. – № 7.
3. Доценко О. Літопис Української революції. – Львів, 1924. – Кн. 5. Т. 2.
4. Доценко О. Літопис Української революції. – Львів, 1924. – Кн. 5. Т. 3.
5. Доценко О. Літопис Української революції. – Львів, 1924. – Кн. 4. Т. 2.
6. Народна Воля. – 31 травня 1919 р.
7. Мазепа І. Україна в огні і бурі революції 1917-1921. – Мюнхен, 1951. – Т. 2.
8. Нагаєвський І. Історія української держави ХХ століття. – К., 1994.
9. Нагаєвський І. Історія Української держави ХХ століття. – К., 1994.
10. Нова Рада. – 31 січня 1919 року.
11. Петлюра С. Статті. – К., 1993.
12. Побод-Маліновський В. Новітня політична історія Польщі. – Лондон, 1956. – Т. 2.
13. Симоненко Р. Імперіалістична політика Антанти і США щодо України у 1919 році. – К., 1962.
14. Симоненко Р. Імперіалістична політика Антанти і США щодо України у 1919 році. – К., 1962.
15. Срібник І. С. Петлюра – на чолі держави та війська. – К., 2005.
16. Стахів М. Україна в добі Директорії УНР. – Скрантон, 1962. – Т. 7.
17. Стахів М. Західна Україна. Нарис історії державного будівництва та збройної і дипломатичної оборони в 1918-1923 рр. – Скрантон, 1959-1961. – Т. 5.
18. Тютюнник Ю. З поляками проти України. – Харків, 1924.
19. ЦДАВОВУ (ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ВИЩИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ УКРАЇНИ). Ф. 3696. Оп. 2. Спр. 276. Арк. 1.
20. Шелухін С. Лист до С. Петлюри. Ризький договір. – Париж, 1948.

Варгатюк С.В.

Киевский национальный университет культуры и искусств

УКРАИНО-ПОЛЬСКИЕ ОТНОШЕНИЯ НАКАНУНЕ РИЖСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ 1921 ГОДА

Аннотация

С избранием С. Петлюры на должность председателя Директории УНР курс на достижение взаимопонимания с Польшей стал основной доктриной украинской внешней политики. Польское правительство стоял на позиции отрицания существования независимой соборной Украины, а диалог с украинскими дипломатами был нужен ему для осуществления глобальной цели польской делегации на Парижской мирной конференции.

Ключевые слова: дипломатическая миссия, переговоры, внешняя политика.

Varhatyuk S.V.

Kyiv National University of Culture and Arts

UKRAINIAN AND POLISH RELATIONS ON THE EVE OF THE RIGA PIECE CONFERENCE 1921

Summary

With the election of S. Petlyura to head the Directorate UPR the course to reach understanding with Poland became the main doctrine of Ukrainian foreign policy. The Polish government was in the position of denying the existence of an independent, united Ukraine, a dialogue with the Ukrainian diplomats needed him to exercise global goal of the Polish delegation to the Paris Peace Conference.

Keywords: diplomatic mission, negotiations, foreign policy.